

Praca doktorska pod tytułem: Lichwa pieniężna w nowoczesnej gospodarce rynkowej – zasadność kryminalizacji zjawiska w świetle zasady subsydiarności prawa karnego.

Praca niniejsza stanowi kompleksowe opracowanie zjawiska lichwy jako przedmiotu zainteresowania prawa karnego. Jak wskazują wyniki badań empirycznych przeprowadzonych w przeszłości przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości postępowania w sprawie przestępstw z art. 304 k.k. pojawiają się marginalnie w praktyce orzeczniczej, co skłania do podjęcia się próby odpowiedzi o przyczyny takiego stanu rzeczy.

Równoległym celem niniejszej pracy jest zbadanie związku normy karnej z art. 304 k.k. z cywilistyczną regulacją wyzysku z art. 388 k.k. w celu odpowiedzi na pytanie, czy jest możliwa kompleksowa regulacja obu instytucji w celu zapewnienia szerszej ochrony słabszemu uczestnikowi obrotu gospodarczego. Niejako „przy okazji” dokonana zostanie weryfikacja podnoszonych często twierdzeń, warunkujących zaistnienie przedmiotowych znamion czynu z art. 304 k.k. od okoliczności o charakterze cywilnoprawnym. Pierwsza teza dotyczy wymogu ważności czynności prawnej, której treść przewiduje dla jednej stron nadmierne świadczenie. To kontrowersyjne z pozoru stanowisko było już przedmiotem rozważań w publikacjach cywilistycznych, jednakże w ocenie autora nie koncentrowały się one na kwestii czynności prawnej jako znamieniu strony przedmiotowej występku z art. 304 k.k. Druga kwestia odnosi się do znamienia „świadczenie wzajemne” i jego wykładni w praktyce stosowania prawa.

Praca niniejsza została podzielona na pięć rozdziałów, z czego ostatni stanowi syntetyczne podsumowanie wcześniejszych wniosków. Rozdział pierwszy ukazuje zjawisko lichwy z punktu widzenia historycznego. Z uwagi na fakt, iż każde większe opracowanie zawiera ten element autor starał się akcentować karnoprawne aspekty zjawiska. Jest to szczególnie widoczne przy omawianiu szeregu aktów prawnych austro – węgierskich, które przez cywilistów są określane jako powielenia poprzednich regulacji, z punktu widzenia zaś prawa karnego zawierając fundamentalne zmiany wyrażające się zmianą koncepcji postrzegania przestępstwa lichwy. Równie szczegółowo zostały opisane prace nad kodeksem karnym z 1932 r. jak również późniejsza praktyka interpretacji znamion przestępstwa lichwy.

Rozdział drugi obejmuje przegląd aktualnie obowiązujących regulacji w wybranych porządkach prawnych. Poza analizą tekstów ustaw autor odwołuje się do dorobku orzeczniczego oraz wypowiedzi doktryny, co pozwala odtworzyć rzeczywistą treść normy prawnej, nie zaś suche brzmienie przepisu ustawy. Uzupełnieniem tej części są szerokie odesłania do zebranych danych statystycznych oraz zapisów prac parlamentarnych.

Rozdział trzeci zawiera szczegółowe omówienie konstrukcji przestępstwa lichwy na gruncie kodeksu karnego z 1997 r. z odwołaniem się do cywilnoprawnej konstrukcji wyzysku z art. 388 k.c. Ponadto obejmuje on szczegółową analizę projektów nowelizacji przygotowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Wreszcie w rozdziale czwartym przeprowadzona jest analiza wcześniejszych ustaleń pod kątem stwierdzenia zasadności kryminalizacji zjawiska lichwy, zakończona przedstawieniem propozycji nowego przepisu, który zastępując aktualną normę z art. 304 k.k. stanowiłby też uzupełnienie postulowanej przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego nowej instytucji wyzysku.

Ostatni, piąty rozdział obejmuje wnioski końcowe autora, przedstawione syntetycznie w formie punktów.

Doctoral dissertation titled: "Money Usury in the Modern Market Economy - the Legitimacy of Criminalizing the Phenomenon in the Light of the Principle of Subsidiarity of Criminal Law."

This dissertation is a comprehensive study of usury as a matter of interest in criminal law. As indicated by the results of empirical research carried out in the past by the Institute of Justice proceedings regarding crimes under Art. 304 of the Penal Code appear marginally in jurisprudence practice, which prompts the attempt to answer the reasons for this.

The parallel goal of this dissertation is to examine the relationship between a criminal norm of Article 304 of the Penal Code with civilian regulation of exploitation under Art. 388 of the Penal Code to answer the question of whether comprehensive regulation of both institutions is possible in order to provide broader protection to a weaker participant in business transactions. Somehow, "by the way" it will verify the allegations frequently raised, conditioning the existence of the objective features of the act under Art. 304 of the Penal Code depending on circumstances of a civil law nature. The first thesis concerns the requirement of validity of a legal act, the content of which provides for one party's excess benefit. This seemingly controversial position was already the subject of consideration in civil law publications, however, in the author's opinion they did not focus on the issue of legal action as a hallmark of the subject matter of the vice under Art. 304 of the Penal Code. The second issue relates to the notion of "mutual consideration" and its interpretation in the practical application of law.

This dissertation has been divided into five chapters, the last of which is a synthetic summary of previous conclusions. The first chapter shows usury from a historical point of view. Due to the fact that every major study contains this element, the author tried to emphasise the criminal law aspects of the phenomenon. This is particularly evident when discussing a number of Austro-Hungarian legal acts, which civil lawyers refer to as duplication of previous regulations, and from the point of view of criminal law containing fundamental changes expressed by a change in the concept of perception of usury. The works on the penal code of 1932 were also described in detail, as well as the subsequent practice of interpreting the features of the crime of usury.

The second chapter covers the review of currently applicable regulations in selected legal orders. In addition to analysing the texts of acts, the author refers to the jurisprudence and statements of the doctrine, which allows reproducing the actual content of a legal norm, not the dry wording of a provision of the act. This part is supplemented with extensive references to collected statistical data and records of parliamentary work.

The third chapter contains a detailed discussion of the structure of the crime of usury under the 1997 Criminal Code with reference to the civil law construction of exploitation under Art. 388 of the Civil Code. It also includes a detailed analysis of draft amendments prepared by the Ministry of Justice.

Finally, in the fourth chapter, an analysis of previous findings is carried out in terms of stating the legitimacy of criminalisation of usury, ended with the presentation of a proposal for a new provision, which when replacing the current norm from Art. 304 of the Penal Code would also

complement the new institution of exploitation postulated by the Civil Law Codification Commission.

The last, fifth chapter covers the author's final conclusions, presented synthetically in points.